

WORD BY WORD TRANSLATION OF STRUCTURES FORMED WITH THE HELP OF PREFIXES

GREȘELI GENERATE DE CALCHIEREA STRUCTURILOR PREFIXALE ÎN LIMBA ROMÂNĂ

Elena Hodinitu, Valentina Cuciuc

Technical University of Moldova, Ștefan cel Mare str. 168, Chișinău, Republic of Moldova
elena.hodinitu@lm.utm.md, valentina.cuciuc@lm.utm.md

Received: May, 20, 2018

Accepted: June, 11, 2018

Abstract. This communication addresses a linguistic phenomenon - Word by word translation of structures formed with the help of prefixes, often met in the Romanian language. Or, in a bilingual society we can often meet irrational word by word translations, which have a harmful influence on the language.

Key-words: *irrational word by word translations, new words, communication situations, wrong expressions, obsequious copying*

Introducere

În condițiile actuale din Republica Moldova cunoașterea și propagarea intensă a limbii rămâne o necesitate imperioasă.

Din cauza calchierii nehibzuite din limba rusă se pot observa, în prezent unele schimbări, care denotă tiparul rusesc al unor categorii gramaticale, pe care o serie de verbe românești nu le au. Este vorba, în primul rând, de calchiera unor structuri prefixale, care generează forme nefirești pentru limba română, precum a conlucra, coechipier.

Calculul lingvistic este un fenomen complex, pe care vorbitorii deseori îl utilizează pentru a crea noi termeni și pentru a îmbogăți semantic cuvintele deja existente. Conform DEX definiția pentru calc: "Fenomen lingvistic care constă în atribuirea de sensuri noi, după modelul străin, cuvintelor existente în limbă ori în formarea unor cuvinte ori expresii noi prin traducerea elementelor componente ale unor cuvinte străine".

Se cunosc mai multe criterii de clasificare a calcurilor, iar cele mai frecvent invocate sunt: calcul lexical; calcul gramatical; calcul frazeologic; calcul prefixal.

Astfel, în limba rusă este foarte puternică, în cadrul verbului, opoziția „perfectiv - imperfectiv” (совершенный-несовершенный вид), materializată în prefixele respective: *читать-прочитать, учить-выучить, писать-написать, рубить-вырубить*.

În afară de redarea aspectului, prefixele mai participă la formarea unor cuvinte noi de la această rădăcină. De exemplu, de la *читать* cu ajutorul prefixelor se pot forma cuvintele: *прочитать, перечитать, зачитать, дочитать*, pe când în limba română de la *a citi* putem forma cu ajutorul prefixului doar o derivată: *a reciti*;

de la *писать*: *написать, списать, переписать, выписать, подписать, записать* în limba română avem: *a scrie - a rescrie, a transcrie*;

de la verbul *работать*: *разработать, обработать, заработать, переработать, недоработать, обработать, подработать*, pe când în limba română de la *a lucra* putem forma, cu ajutorul prefixelor, două derivate: *a prelucra, a conlucra*.

Acest sintetism al limbii ruse creează mari dificultăți la traducere, căci majoritatea echivalentelor românești ale cuvintelor formate de la *работать* nu pot avea la bază doar verbul *a*

lucra, ci și multe alte cuvinte, care întregesc sensul original, astfel că în traducere radicalul verbului *a lucra* apare foarte rar:

- **разработать**: a perfecționa, a elabora;
- **поработать**: a lucra un timp oarecare;
- **отработать**: 1. a lucra în contul unei datorii, a termina lucrul; 2. a perfecționa;
- **заработать**: a câștiga, a începe, a lucra;
- **переработать**: a pelucra, a preface, a lucra mai mult decât trebuie;
- **сработать**: a face, a confecționa;
- **доработать**: a duce la bun sfârșit, a lucra până la...;
- **обработать**: a finisa, a trata;
- **выработать**: a produce, a câștiga, a elabora;
- **подработать**: a realiza un câștig suplimentar;
- **приработать**: a câștiga suplimentar.

Posibilitățile verbului român sunt mai mici în ceea ce privește prefixarea, dar modelul rusesc influențează exprimarea unor vorbitori atât de mult, încât prefixele sunt atașate în mod arbitrar la verbe care sunt absolut incompatibile.

Prefixul *pre-*, utilizat la formarea verbelor (*a prelua*, *a predispuce*, *a prescrie*, *a presimți*) este considerat în mod greșit, că ar fi echivalentul rusescului „*pac-*”, ceea ce face să apară în exprimarea vorbitorilor basarabeni un hibrid, care vrea să redea sensul verbului *рассмотреть*. Este vorba aici de verbul *a precăuta*. Acest cuvânt artificial, care nu există în limba română, este frecvent în exprimarea cu caracter oficial administrativ „parlamentul *a precăutat* legea”. În locul lui *a precăuta* trebuie să apară *a examina*, *a analiza*, *a studia*.

Un alt verb utilizat artificial după modelul rusesc este *a cointeresa* cu sensul lui *заинтересовать*, având și participiul *cointerestat*, ambele circulând intens în cele mai diferite contexte: *eu singur sunt cointerestat* (я сам заинтересован), *a avut loc o discuție cointerestată* (состоялся заинтересованный разговор). Cuvântul rusesc *заинтересовать* nu se traduce în limba română prin *a cointeresa*, ci prin *a interesa*, *a începe să fie interesat de*, *a arăta interes pentru*, deci respectiv, *надо заинтересовать всех* se va traduce prin *trebuie să-i interesăm pe toți*, nu *să-i cointerestim*. Altceva este că în limba română adjectivul *cointerestat* cu sensul „care este interesat împreună cu alții într-o acțiune comună (din care are ceva de câștigat)” [DEX]. În general prepoziția *co-* adaugă cuvântului sensul suplimentar „împreună cu”, de exemplu, **coautor** este „cel care a scris, a realizat împreună cu altă persoană”, **coechipier** este „membrul unei echipe, considerat în raport cu ceilalți membri”, **a coexista** „a exista în acest timp sau împreună cu altcineva.” Este stângace și îmbinarea „*cointerestare materială*” construită după modelul rusesc. Aici mai potrivită și mai corectă este sintagma *interes material*.

Foarte multe calchieri greșite apar în cazurile când vorbitorii dominați de valoarea prefixelor din limba rusă, în anumite situații de comunicare, preferă din 2-3 sinonime, anume cuvântul care are prefix.

În enunțurile „am hotărât să mă deziic de ajutorul părinților”, „sau dezis de propunerea noastră”, „el s-a dezis de copii”, **a se dezice** ar trebui să redea sensul rusescului „отказаться”. Însă *a se dezice* semnifică doar „a nu mai recunoaște un lucru spus, a-și retrage cuvântul” [DEX], și deci nu poate fi utilizat când e vorba de obiecte, bani, copiii, ci doar când se are în vedere o afirmație făcută anterior. Ca echivalent al lui „отказаться” pot să apară „a părăsi; a abandona (copiii)” și enunțurile de mai sus, corect pot avea aspectul următor: „am hotărât să renunț la ajutorul lor”, „au refuzat propunerea noastră”, „el și-a părăsit/abandonat copiii”.

Aceste exprimări greșite sunt folosite de vorbitorii dominați de tiparul, de modelul limbii ruse în care gândesc. Doar în felul acesta am putea explica preferința ce se dă unei alte forme cu prefixul *pre-*, *predestinat*: mulți spun „bani predestinați pentru hrană”, „cartea este predestinată copiilor”, exprimări în care se vede modelul rusesc *предназначить*. Echivalentul în română este *a destina*, iar *a predestina* înseamnă „a hotărâ dinainte soarta cuiva; a sorti; a meni” [DEX], semnificații care nu sunt cerute de contextele de mai sus.

Copierea servilă a modelului rusesc a făcut ca și verbul „*переживать*” (și substantivul *переживание*) să fie traduse greșit prin *a retrăi/retrăire*. Însă prefixul *re-* în limba română este unul iterativ, care conferă verbului ideea de repetare a acțiunii: *a reaminti* - a aminti din nou; *a recăpăta* - a căpăta iarăși; *a revedea* - a vedea încă o dată; *a retrăi* - a simți intens ceea ce a mai simțit o dată; a avea impresia că trece prin aceste întâmplări prin care a mai trecut o dată. Expresiile de tipul „*am retrăit la examene*”, „*toate retrăirile au rămas în urmă*” sunt greșite din motivul că nu este redat corect sensul rus „*переживать*”, care înseamnă *a avea emoții* și respectiv „*переживание*” – *emoții, încercare*.

Concluzii

O limbă este un organism viu, care se dezvoltă și evoluează prin vorbitorii săi. Este absolut necesară o mare atenție în exprimare și o bună cunoaștere a sensurilor cuvintelor. Calea cea mai eficientă în acest context este consultarea meticuloasă a dicționarelor.

Referințe bibliografice:

1. Coteanu, I. *Dicționarul explicativ al limbii române*. București: Ediția a doua. 1998.
2. Chiș, D. *Cuvânt și termen*. Timișoara: Editura augusta, 2001.
3. Ilie, Ștefan Rădulescu. *Vorbiți și scrieți corect. Erori frecvente în limbajul cotidian*. București: Teora, 2005.